

of the Polish inhabitants with the Nazis and their refusal to accept authorities of the Zapillya UPA administration. As a response to those actions, the SS conducted punitive actions against some individuals, and afterwards the whole villages. At the same time, the OUN Security Service interacted with the UPA units and self-defense departments. The other Security Service activity field was elimination of hostile Poles in cities. All the punitive operations of the Security Service were thoroughly documented and, after the sentence, approved by the relevant officials. It should be noted that the Polish underground, which acted same way as Ukrainian one, had been eliminating civil Ukrainian inhabitants. In particular, the «Kedyw» unit was directly responsible for sabotage and terrorist acts and operated as a part of the Armia Krajowa. During an armed confrontation, the opponents relied on intelligence data provided by agents from the local population. In addition to that, they tried to recruit agents from the opposite environment. The SS members were mainly Poles, and the Armia Krajowa «doubles» were Ukrainians.

Key words: Security Service, OUN, UIA, Armia Krajowa, punitive operations, intelligence, counterintelligence, agency.

Стаття надійшла до редколегії
11.08.2018 р.

УДК 94(477.82)«1940/1990»:622

Юрій Велінець

Трансформаційні процеси в системі управління Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну в другій половині 40-х – на початку 90-х рр. ХХ ст.

У статті досліджено трансформаційні процеси в системі управління Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну в другій половині 40-х – на поч. 90-х рр. ХХ ст. Охарактеризовано господарсько-економічні реформи у вугільній промисловості СРСР другої половини ХХ ст., які відобразилися на функціонуванні системи управління промисловим виробництвом вугільних шахт. Здійснено аналіз основних нововведень у керівництві різними видами промислових об'єднань вугільних підприємств. На основі історичних джерел та історіографії зроблено спробу об'єктивно оцінити зміни в структурі управління вугільної галузі Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну.

Ключові слова: вугільна галузь, трест, комбінат, виробниче об'єднання, Львівсько-Волинський кам'яновугільний басейн, шахта.

Постановка наукової проблеми та її значення. Розвиток вугільної промисловості у Волинській області позитивно сприяв економічному розвитку західних областей УРСР – і в цьому запорука налагодженої системи управління. Система управління вугільної галузі залежала від внутрішньополітичного курсу та господарських реформ СРСР, які мали свої особливості. Усі зміни в органах управління вугільними підприємствами вводилися на всіх вугільних басейнах СРСР, тому Львівсько-Волинський кам'яновугільний басейн не був винятком і все ж мав низку особливостей, які схарактеризовано в цій публікації.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Дослідженням змін структури управління вугільної промисловості СРСР займалися як українські, так і російські вчені. Українські науковці переважно розглядають структуру управління вугільною промисловістю на прикладі Донбасу, зокрема систему управління ним у післявоєнний стан досліджував С. Ю. Бунтовський, С. П. Фіщенко – процес становлення Міністерства вугільної промисловості УРСР та його значення для вугільної галузі Донбасу. Російські вчені акцентували увагу на розкритті монополістичних об'єднань вугільних підприємств СРСР. А. В. Дерюшов та Є. А. Гузаєва зосереджували увагу на дослідженні радянських трестів на прикладі Кузбасу, а російський учений А. Р. Гапсаламов розглядав ланкову систему управління вугільної промисловості Радянського Союзу. Для відображення цілісної картини процесу розвитку вугільної галузі України варто дослідити також систему управління Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну.

Мета статті – аналіз трансформаційних процесів системи управління у Львівсько-Волинському кам'яновугільному басейні другої половини 40-х – початку 90-х рр. ХХ ст. та їх впливу на виробничий процес й організацію праці шахтарів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У 1947 р. Володимир-Волинська геологорозвідувальна партія тресту «Львіввуглегеологія» виявила на території Волинської області поклади вугілля. Спираючись на результати геологічної розвідки, ЦК ВКП(б) і Рада Міністрів СРСР постановою № 80 від 31 січня 1948 р. «Про розвиток видобутку кам'яного вугілля в західних областях України» започаткували освоєння Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну. Відповідно до розбудови нового вугільного басейну в УРСР потрібно сформувавши систему управління галуззю для здійснення промислового виробництва вугілля, а ефективність управління залежала від особливостей побудови структури його апарату: чим досконалішою була структура, тим ефективніший вплив управління на процес виробництва, раціональніший процес функціонування системи управління. Для цього вона повинна була задовольняти низку вимог, таких як оптимальність, інформованість, економічність та ін. [3, с. 5].

У період повоєнної відбудови відновлено структуру управління вугільною промисловістю в СРСР, затверджену постановою Раднаркому й ЦК ВКП(б) від 31 травня 1940 р. «Про роботу вугільної промисловості Донбасу», де встановлено структуру управління вугільної промисловості за схемою: Наркомат – комбінат – трест – шахта [14, с. 37]. Однак указана схема структури промисловості на Волині розпочала діяти з початку 50-х рр. ХХ ст., коли остаточно закладено перші шахти, а до того, у 2-й половині 1940-х рр., Наркомат, а згодом і Міністерство вугільної промисловості напряму здійснювали керівництво геологорозвідкою басейну.

19 січня 1946 р. Наркомат вугільної промисловості СРСР (1940–1946 рр.) переформовано в Міністерство вугільної промисловості західних областей СРСР (1946–1948 рр.), яке й розпочало перші геологорозвідувальні роботи у Волинській та Львівській областях, у яких відбувався пошук вугільних пластів. Згідно з наказом міністра вугільної промисловості західних регіонів СРСР О. Ф. Засядька № 33 від 5 лютого 1948 р., із метою прискороного виявлення промислового значення вугільних покладів Західної України та видобутку кам'яного вугілля для потреб промисловості й транспорту західних регіонів СРСР Міністерство геології зобов'язало утворити геологорозвідувальний трест «Волинь-вуглерозвідку» із місцем перебування в м. Луцьку [2, с. 187]. Однак 28 грудня 1948 р. Міністерство вугільної промисловості західних областей СРСР об'єднано з Міністерством вугільної промисловості східних районів СРСР і Міністерством будівництва паливних підприємств СРСР в одне – Міністерство вугільної промисловості СРСР, яке спільно з Міністерством геології СРСР взяло керівництво над геологорозвідувальними роботами на шахтах Волинської області, підпорядкувавши геологорозвідувальний трест «Волиньвуглерозвідка».

Спираючись на результати геологічної розвідки, ЦК ВКП(б) і Рада Міністрів СРСР постановою № 80 від 31 січня 1948 р. «Про розвиток видобутку кам'яного вугілля в західних областях України» започаткували освоєння Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну [2, с. 187]. Тому для проведення будівельних робіт наприкінці 1949 р. в м. Володимирі-Волинському організовано трест «Західшахтобуд» комбінату «Українівуглебуд». Керуючим трестом призначили Д. Вітрика [10, с. 24]. Із появою тресту «Західшахтобуд», який підпорядковувався комбінату «Українівуглебуд», у Львівсько-Волинському кам'яновугільному басейні, як і в інших вугільних басейнах СРСР, сформувалася 4-ланкова система управління: Міністерство вугільної промисловості – комбінат «Українівуглебуд» – трест «Західшахтобуд» – шахти.

УРСР у 50-х рр. ХХ ст. стає другою союзною республікою в СРСР за видобутком вугілля й для кращого регулювання управління вугільною промисловістю в 1954 р. Мінвуглепром СРСР перетворено в загальносоюзне Міністерство вугільної промисловості СРСР і створено союзно-республіканське Міністерство вугільної промисловості УРСР. У зв'язку з тим, що більшість волинських шахт збудовано та розпочато їх уведення в експлуатацію, шахтобудівельний трест «Західшахтобуд» 13 листопада 1954 р. реорганізовано в комбінат «Укрзахідшахтобуд» і переведено в м. Сокаль Львівської області, де збільшився обсяг розбудови нових шахт [10, с. 26]. У лютому 1955 р. в селищі Нововолинськ створено Волинське рудоуправління промисловості України, яке очолив А. Чернегов, однак для поліпшення керівництва волинськими шахтами в серпні 1956 р. засновано трест «Нововолинськвугілля», яке підпорядковувалося комбінату «Укрбурвугілля». Очолив новий трест І. Гайдаш, а головним інженером став А. Димов. Штатну чисельність управління тресту затверджено в кількості 55 осіб, а на початку 1957 р. збільшено до 57 [4, арк. 39]. У 1960 р. кількість працівників тресту збільшилася до 71 [5, арк. 56].

До 1957 р. кожне управління тресту вугільної промисловості СРСР мало від чотирьох до семи відділів, у 1957–1965 рр. – 12, а з 1965 р. – 14. Найбільш важливими були геологічна служба, відділи

капітального будівництва, виробництва, збагачення і якості вугілля, технічний, плановий, організації праці й заробітної плати, робітничих кадрів, бухгалтерії та адміністративно-господарський відділи, житлово-комунального господарства й ін. [8, с. 145–146]. Станом на 1 січня 1957 р. в трест «Нововолинськвугілля» входили шахти №№ 1, 2, 3, 4, 6, центральні електромеханічні майстерні, вантажно-транспортне й житлово-комунальне управління, відділ матеріально-технічного постачання, навчально-курсний комбінат, житлово-будівельне управління. Тобто трест мав надзвичайно широкі права здійснювати керівництво гірничою галуззю та розбудовою нового шахтарського міста Нововолинськ і селища Жовтневе (із 2016 р. – смт Благодатне) [10, с. 26].

Зростання кількості міністерств до 1957 р. свідчив про необхідність наблизити управління до виробництва. У партійному керівництві вирішили, що вийти із ситуації допоможе інша система управління промисловістю: не галузева, а територіальна. Більшість економічних перетворень мали на меті демократизувати управління: розширити господарські права республік, наблизити управління на «місцях», скоротити управлінський апарат і т. ін.

На підставі рішень лютого Пленуму ЦК КПРС 10 травня 1957 р. прийнято Закон СРСР «Про подальше вдосконалення організації управління промисловістю і будівництвом». У травні 1957 р. після ліквідації більшості міністерств створено раднаргоспи як територіально-планові органи управління економічно-адміністративних районів. В УРСР утворено 14 раднаргоспів, яким у підпорядкування передано промислові підприємства загальнодержавного значення, трести, будівництва та інші виробничі об'єднання, що перебували на території певного економічного району. Спочатку раднаргоспи створювалися в невеликому складі: голова, заступник, керівники раднаргоспу (11–15 осіб). У 1960 р склад раднаргоспів поповнився керівниками найбільших підприємств. Апарат раднаргоспів будували в основному за галузевим принципом, але створювалися й функціональні відділи [11, с. 185].

Координацію роботи вугільної промисловості в державі покладено на Державний комітет паливної промисловості СРСР, але основні функції управління вугільними підприємствами здійснювали раднаргоспи. Згідно з постановою Ради Міністрів Української РСР від 28 червня 1957 р. № 640 – трест «Нововолинськвугілля», якому підпорядковувалися всі дев'ять волинських шахт передано в підпорядкування Ради народного господарства Львівського економічного адміністративного району (Львівського раднаргоспу). Управління паливною промисловістю Львівського раднаргоспу здійснювало управління процесом виробництва на вугільних шахтах, а також соціально-побутовим життям шахтарів.

За 1957–1960 рр. в результаті діяльності раднаргоспів прискорився процес виробництва вугільної промисловості. Однак у наступні чотири роки зростання виробництва припинилося й стали виявлятися недоліки цієї системи: 1) не було єдиного центру керівництва галуззю, тому що раднаргоспам підпорядковувалися лише окремі підприємства; 2) керівництво науково-дослідними та проектно-конструкторськими організаціями виявилось відірваним від виробництва; 3) система раднаргоспів породила місництво. Це виражалось в тому, що раднаргосп під час розподілу своєї продукції насамперед постачав підприємствам «свого» економічного району [11, с. 188].

У зв'язку з намаганнями раднаргоспу подолати скорочення темпів промислового виробництва, покращити систему управління та зі скороченням у Львівсько-Волинському басейні будівництва шахт шахтобудівний комбінат «Укрзахідшахтобуд розформовано й на його базі на початку 1961 р. створено експлуатаційний комбінат «Укрзахідвугілля», до якого включили трест «Нововолинськвугілля», якому підпорядковано всі волинські шахти та новостворений трест «Червоноградвугілля», який узяв управління над львівськими шахтами [6, арк. 2–3]. У квітні 1961 р. комбінату «Укрзахідшахтобуд» передано трест «Укрсобвуглемонтаж», який здійснював управління будівельно-монтажними роботами шахт №№ 1, 2 «Червоноградських» та № 9 «Нововолинська» [7, арк. 35]. Чисельність адміністративно-управлінського складу комбінату «Укрзахідвугілля» становила 67 чол., а трестів «Нововолинськвугілля» та «Червоноградвугілля» – 55 [7, арк. 32].

У жовтні 1964 р. Хрущова М. С. усунено від влади, а Генеральним секретарем ЦК КПРС обрано Л. І. Брежнєва, який став запроваджувати нові зміни в системі управління промисловістю. Вересневий Пленум ЦК КПРС у 1965 р. підбив підсумки розвитку промисловості за сім років та затвердив план переходу до галузевого принципу управління промисловістю. Скасовувалися Вища рада народного господарства СРСР, республіканські раднаргоспи, раднаргоспи економічних адміністративних районів. Утворено 29 загальносоюзних і союзно-республіканських міністерств СРСР. Економічна реформа 1965 р. увійшла в історію під назвою «косигінська» в СРСР, або реформа Лібермана в країнах Заходу, оскільки

розробка та прийняття основних положень реформи відбувалося з 1965 р. за сприянням Голови Ради Міністрів СРСР Косигіна О. М., а автором реформи був О. Г. Ліberman [9].

Унаслідок «косигінської» реформи практично відновлено структуру управління вугільною промисловістю, яка існувала до хрущовських економічних реформ. У 1965 р. відновлюють Міністерство вугільної промисловості СРСР та республіканське Міністерство вугільної промисловості УРСР, яким передано право управління над комбінатом «Укрзахідвугілля». Згідно з постановою Ради Міністрів Української РСР від 4 грудня 1965 р. № 1171 трест «Нововолинськвугілля» передано з підпорядкування Львівського раднаргоспу в підпорядкування Міністерства вугільної промисловості УРСР.

Зі створенням нової системи управління вугільної промисловості основним завданням міністерств та комбінатів був поступовий перехід вугільних підприємств в УРСР на нову систему планування й економічного стимулювання. Спочатку на експериментальну основу поставлено окремі вугільні підприємства. В Україні експеримент стали проводити з 1 квітня 1966 на шахті № 6 «Нововолинська» комбінату «Укрзахідвугілля» і на Центральній збагачувальній фабриці тресту «Луганськзбагачення». І тільки після того, як експериментальні підприємства дали позитивний результат, на нову економічну систему стали переводити й інші вугільні підприємства Львівсько-Волинського басейну та Донбасу [1].

Значне розширення кількісного складу управління тресту та наявності в них відділів, які напряму не пов'язані з виробництвом, стали причинами їх ліквідації. У 1970 р. вийшла постанова ЦК КПРС і РМ СРСР «Про вдосконалення організації управління вугільною промисловістю», відповідно до якого ліквідовувалися самостійні ланки управління вугільною галуззю – трести. Нова структура управління – комбінат – шахта – давала змогу, за задумом розробників, вивільнити значну кількість адміністративно-управлінського персоналу й скоротити витрати на його утримання [14, с. 5]. Тому, відповідно до наказів Міністерства вугільної промисловості УРСР від 25 лютого 1970 р. № 44 та комбінату «Укрзахідвугілля» від 9 березня 1970 р. № 71 «Про удосконалення структури управління підприємствами комбінату «Укрзахідвугілля», трест «Нововолинськвугілля» ліквідовано, а управління волинськими шахтами здійснювалося комбінатом «Укрзахідвугілля», який підпорядковано Міністерству вугільної промисловості УРСР.

Із ліквідацією трестів пошук оптимальної структури управління галуззю не закінчилася. У 1973 р. відбулися нові зміни в структурі управління вугільною галуззю. До складу Мінвуглепрому СРСР уключено підприємства й організації шахтного будівництва та вугільного машинобудування та, відповідно до генеральної схеми управління вугільною промисловістю, із 1974 р. управління основним виробництвом велось за дво- й трьохланковою системами, що дало змогу підвищити концентрацію виробництва, здійснити централізацію управління, більш ефективно використовувати основні фонди, трудові, матеріальні та фінансові ресурси. Скасовано практично всі органи середньої ланки управління промисловістю, крім Міністерства вугільної промисловості УРСР. Мінвуглепром УРСР перебував у підпорядкуванні РМ УРСР і Мінвуглепрому СРСР та у своїй діяльності з управління підприємствами керувався положеннями, що розробляються Мінвуглепромом СРСР [14, с. 6]

У 1973 р за постановою ЦК КПРС і РМ СРСР «Про деякі заходи щодо подальшого вдосконалення управління промисловістю», замість вугільних комбінатів, створено виробничі об'єднання. Саме вони тепер повинні були стати основними госпрозрахунковими ланками. При цьому нова структура управління, як і попередня, була націлена на централізацію й монополізацію. Відсутність наукових рекомендацій про оптимальні розміри об'єднань і кількості виробничих одиниць, у кінцевому рахунку не сприяли реальному поліпшенню управління. Як і раніше, окремі шахти так і не отримали юридичного права самостійних підприємств. Комбінат «Укрзахідвугілля» переформовано в Західноукраїнське виробниче об'єднання з видобутку вугілля «Укрзахідвугілля», а в 1976 р. об'єднано шахти №№ 6 і 7 та створено шахтоуправління «Жовтневе», смт Жовтневе (із 2016 р. – смт Благодатне) Нововолинської міської ради. Тобто сформувалась остаточно трьохланкова структура управління вугледобувною промисловістю, яка проіснувала до 1987 р.

У 1987 р. сталися нові зміни в системі управління вугільними басейнами УРСР. Згідно з постановою РМ СРСР від 04 листопада 1987 р. «Про генеральну схему управління вугільною промисловістю» відбувався перехід на дволанкову систему управління: Міністерство вугільної промисловості – виробниче об'єднання. Тому ліквідовується Міністерство вугільної промисловості УРСР, а виробничі об'єднання «Укрзахідвугілля» підпорядковано безпосередньо Мінвуглепрому СРСР [14, с. 6].

Однак необґрунтовані реорганізації призвели до порушення зовнішніх і внутрішньогосподарських зв'язків, утрат апробованих методів управління, що склалися десятиліттями, зниження трудової, вироб-

ничої й виконавської дисципліни у всіх ланках виробничого процесу, загальмували розвиток інфраструктури шахтарських міст і селищ, призвели до падіння престижу праці шахтарів, відтік робочої сили в інші галузі, особливо в невиробничу сферу та масових шахтарських страйків.

У результаті шахтарського страйку 1989 р. вугільні підприємства отримали право на реалізацію продукції, виробленої понад державне замовлення, міністерство позбавлено права на формування держзамовлення; скасовано норматив, який визначає співвідношення між зростанням продуктивності праці та заробітною платою; підприємствам надано можливість вільно виходити зі складу виробничих об'єднань і вступати в різні асоціації, що дало змогу гірничим підприємствам перейти під управління УРСР.

На виконання Декларації про державний суверенітет України, Закону Української РСР «Про економічну самостійність Української РСР» та Закону СРСР «Про розмежування повноважень між СРСР і суб'єктами Федерації», Верховна Рада УРСР, за пропозицією Уряду республіки, прийняла постанову про передачу всіх підприємств вугільної промисловості, розміщених на території республіки, із союзного в республіканське підпорядкування. Для оперативного керівництва цим складним господарством у 1990 р. утворено Державний комітет УРСР із вугільної промисловості, який у 1994 р. переформовано в Міністерство вугільної промисловості України з місцем знаходження в м. Києві (Держвуглепром УРСР), який узяв управління над виробничим об'єднанням «Укрзахідвугілля» [14, с. 7].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, намагання радянської влади впродовж другої половини ХХ ст. віднайти кращу структуру управління вугільною промисловістю спричинило кардинальні зміни в керівництві вугільними виробничими підприємствами. Територіальний принцип управління післявоєнної відбудови спричинив розгалуження управлінського складу, що призвело до порушення системи виробництва. Галузевий принцип породив місництво й економічні райони втратили торгові зв'язки між собою. Поєднання галузево-територіального принципу управління періоду «перебудови», за яким відбувався перехід із чотирьохланкової системи на дволанкову, теж мав свої труднощі. Окрім того, у процес виробництва та управління втручались і місцеві партійні органи. Зміни в управлінні практично не давали успішних результатів видобутку вугілля, оскільки командно-адміністративна система управління, яка вбачала втручання вищої влади в усі сфери виробництва та особисте життя людини, не давала змоги успішно здійснювати процес виробництва в усіх вугільних басейнах СРСР.

Львівсько-Волинський кам'яновугільний басейн мав низку відмінностей: менші територіальні розміри басейну уможлилювали краще здійснення управління шахтами. Це й сприяло досягненню високих результатів у виробництві; у Донбасі система управління була більш мінливою, порівняно з Львівсько-Волинським кам'яновугільним басейном тощо. Успіхи виробництва на волинських і львівських шахтах теж згодом дали збій через значну кількість недоліків, одним із яких була командно-адміністративна система управління. Масові страйки шахтарів кінця 80-х рр. ХХ ст. та процес здобуття незалежності України від СРСР порушили командно-адміністративну систему управління й дали можливість керівникам шахт здійснювати керівництво гірничо-промисловими підприємствами.

Джерела та література

1. Бунтовский С. Ю. Расцвет угольной промышленности Донбасса. URL: <https://history.wikireading.ru/324333> (дата звернення: 23.08. 2018).
2. Велінець Ю. І. Геологорозвідувальні роботи вугільних родовищ у Волинській області в другій половині 40-х – на початку 50-х років ХХ століття. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації*: зб. наук. праць XXXI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 31. С. 186–189.
3. Гапсаламов А. Р. Система управления промышленностью Советского Союза: теоретический аспект. *Науковедение. Интернет-журн.* 2013. Вып. 6 (ноябрь – декабрь). С. 1–14.
4. Державний архів Волинської області (далі – Держархів Волинської обл.). Ф. Р-1817. Оп. 1. Спр. 112.
5. Держархів Волинської обл. Ф. Р-1817. Оп. 1. Спр. 283.
6. Держархів Волинської обл. Ф. Р-1817. Оп. 1. Спр. 363.
7. Держархів Волинської обл. Ф. Р-1817. Оп. 1. Спр. 366.
8. Дерюшев А. В. Гузьева Е. А. Управление угольной промышленностью Кузбасса в 1920-1990-х гг. *Вестник Кузбасского государственного технического университета.* 2010. № 2. С.139–149.
9. З історії вугільної галузі України. URL: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art_id=244916235 (дата звернення: 23.08. 2018).
10. Нововолинськ та околиці. Край шахтарської праці: іст.-публіцист. нариси. Львів: ДП «Вид. дім УКРПОЛ», 2008. 164 с.

11. Рубин А. М. Организация управления промышленностью в СССР (1917–1967 гг.). Москва: Экономика, 1969. 236 с.
12. Сборник законодательных и ведомственных руководящих материалов по угольной промышленности. Москва: Углетехиздат, 1954. 918 с.
13. Струев М. И. Львовско-Волынский каменноугольный бассейн. Геолого-промышленный очерк. Киев: Наук. думка, 1984. 272 с.
14. Фіщенко С. П. Штабу вугільної галузі України – 60 років. *Уголь України*. 2015 (январь-февраль). С.1–8.

Юрий Веленец. Трансформационные процессы в системе управления Львовско-Волынского каменноугольного бассейна во второй половине 40-х – в начале 90-х гг. XX в. В статье исследуются трансформационные процессы в системе управления Львовско-Волынского каменноугольного бассейна во второй половине 40-х – в начале 90-х гг. XX в. Охарактеризованы хозяйственно-экономические реформы в угольной промышленности СССР второй половины XX в., которые отразились на функционировании системы управления промышленным производством угольных шахт. Анализируются основные нововведения в руководстве различных видов промышленных объединений угольных предприятий. На основе исторических источников и историографии дается объективная оценка изменениям в структуре управления угольной отрасли Львовско-Волынского каменноугольного бассейна

Ключевые слова: угольная отрасль, трест, комбинат, производственное объединение, Львовско-Волынский каменноугольный бассейн, шахта.

Yurii Velinets. Transformation Processes in the Management System of the Lviv-Volyn Coalfield in the Second Half of the 40th – the Beginning of the 90th of the XX Century. The article deals with the transformation processes in the management system of the Lviv-Volyn coalfield in the second half of the 40th and the beginning of the 90th of the twentieth century. The economic reforms in the coal industry of the USSR of the second half of the XXth century which were reflected in the functioning of the system of management of industrial production of coal mines are characterized. The analysis of the main innovations in the management of various types of industrial associations of coal enterprises is given. On the basis of historical sources and historiography an objective assessment of changes in the structure of the coal industry management of the Lviv-Volyn coalfield is given.

Key words: coal industry, trust, combine, industrial association, Lviv-Volyn coalfield, mine.

Стаття надійшла до редколегії
02.09.2018 р.

УДК 821.161.2*06-1/9.09Вінграновський:791.43.071.2(477)

Ігор Коляда, Віталій Гудима

Національно-культурний вимір творчості Миколи Вінграновського: кінорежисура

У статті в контексті біографії видатного українського поета, прозаїка, кіносценариста та кінорежисера висвітлено сторінки біографії М. Вінграновського, пов'язані з його кінотворчими пошуками, проаналізовано кінематографічний доробок митця й оцінки літературознавців і кінокритиків. Уперше, залучивши нові архівні матеріали, ми розкрили взаємовпливи кіномистецтва на прозову та поетичну творчість митця й поетичної та прозової творчості – на кінематографію М. Вінграновського.

Ключові слова: шістдесятництво, кінодокументалістика, кінорежисура, історична кінодокументалістика, довженкіана, національно-культурний феномен, національні орієнтири.

Постановка наукової проблеми та її значення. Біографіка, яка традиційно належала в Україні до сфери елітарної науки й культури – академічної та університетської, письменницької – до діяльності провідних журналів і видавництв, у наш час дедалі більшою мірою переходить до поля тяжіння масової інформаційної культури, до царини ненаукового, прикладного, розважального знання, царини ненаукового, прикладного, розважального знання. Нині ця сфера активно експлуатується бізнесом і політиками, вона стала об'єктом значних зовнішніх інформаційних впливів. У ній з'явилося багато політично заангажованого, сенсаційного, навіть скандального. Тому суспільно важливою й науково